

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име
Датум и место рођења

Павићевић (Светомир) Миљана
21.10.1982. Косовска Митровица

Основне студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена

Универзитет у Приштини
Филозофски Факултет
Катедра за психологију
Дипломирани психолог
2003.
2009.
8,40

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Звање
Година уписа
Година завршетка
Просечна оцена
Научна област
Наслов завршног рада

Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за психологију
Мастер психолог
2010.
2014.
9,00
Психологија образовања
«Повезаност васпитних ставова родитеља са етноцентризмом адолесцената и њиховим доживљајем националне везаности»

Докторске студије

Универзитет
Факултет
Студијски програм
Година уписа
Остварен број ЕСПБ бодова
Просечна оцена

Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за психологију
2013
180
9,42

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
дисертације
Име и презиме ментора,
звање
Број и датум добијања
сагласности за тему
докторске дисертације

«Особине личности и васпитни стилови родитеља као предиктори
самоефикасности субјективног благостања и психопатских тенденција
адолесцената»
Снежана Стојиљковић, доктор психолошких наука, редовни професор
8/18-01-008/16-015
18.11.2016. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна
Број поглавља
Број слика (шема, графикона)
Број табела
Број прилога

240 (плус 15 страна за биографију, изјаве о ауторству исл.)
6
18
50
2

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Pavićević, M., Stojiljković, S. (2016). Percipirani vaspitni stavovi roditelja kao prediktori interpersonalne orijentacije studenata. <i>Primenjena psihologija</i>, 9 (3), 293-311.</p> <p>Циљ рада је испитати да ли се на основу васпитних ставова родитеља може предвидети интерперсонална оријентација студената. Истраживањем је обухваћено 238 студената оба пола, са Универзитета у Приштини, просечне старости 21.61 година. За прикупљање података коришћени су Скала за процену васпитних ставова родитеља ВС и Скала интерперсоналне оријентације ИО. Резултати показују да је топло васпитање мајке значајан предиктор пријатељства, аспекта филантропске оријентације, и социјалне изолације, аспекта мизантропске оријентације. Хладно васпитање мајке је предиктор неповерења, аспекта мизантропије, док је ограничавајуће васпитање мајке предиктор потребе за људима и пријатељства, аспекта филантропске оријентације. Васпитни ставови оца нису били значајни предиктори интерперсоналне оријентације студената.</p>	M24
2	<p>Pavićević, M., Stanojević, D. (2018). Povezanost osobina ličnosti mladih i njihove procene porodičnog funkcionisanja. <i>Godišnjak za psihologiju</i> (15), 109-126.</p> <p>Теоријски оквир истраживања чине модел личности „Великих пет плус два“ (неуротицизам, екстраверзија, савесност, агресивност, отвореност ка искуству, позитивна валенца и негативна валенца), и Олсонов Циркумплекс модел породичног функционисања, процењен скалом FACES IV. Циљ истраживања је да се испита предиктивна моћ особина личности у предвиђању породичног функционисања, преко три димензије (кохезија, флексибилност, комуникација). Узорак чини 165 студената Универзитета у Приштини, просечне старости 21 година. Резултати показују да је екстраверзија значајан предиктор све три димензије породичног функционисања. Агресивност и Негативна валенца су предиктори Дезангажованости као одлике породичног функционисања, док су агресивност и позитивна валенца значајни у предвиђању ригидности у породичним односима.</p>	M53
3	<p>Павићевић, М. (2018). Повезаност родитељског понашања и особина личности деце - метаанализа. <i>Зборник радова Учитељског факултета у Призрену - Лепосавић, 12, 155-171.</i> Универзитет у Приштини, Косовска Митровица.</p> <p>Прегледом литературе је установљено да је спроведен велики број истраживања о повезаности васпитних стилова родитеља и особина личности деце. Циљ рада је квантификација налаза претходних студија посредством метаанализе. Обухваћено је 12 студија, 14 независних узорака, са укупно 3995 испитаника из осам земаља. Резултати метаанализе показују већу повезаност мајчине Неге са особинама личности детета, у поређењу са очевом Негом. Утврђено је следеће: позитивна корелација Неге са три особине личности детета (Екстраверзија, Савесност, Сарадљивост); Контрола позитивно корелира са Неуротицизмом и негативно са Сарадљивошћу; негативна корелација између родитељске тоpline и Неуротицизма детета. Закључено је да родитељска топлина и нега представљају позитиван контекст одрастања.</p>	M53

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА   НЕ

Образложење

Кандидат има већи број радова који су објављени након добијања сагласности за тему докторске дисертације, од којих је седам радова објављено у целини у часописима и тематским зборницима међународног или националног значаја. Као доказ о испуњености услова за одбрану докторске дисертације, издвајамо следеће радове:

Павићевић, М., Стојиљковић, С. (2016). Перципирани васпитни ставови родитеља као предиктори интерперсоналне оријентације студената. *Примењена психологија*, 9 (3), 293-311. (M24) <http://primenjena.psihologija.ff.uns.ac.rs/index.php/pp/article/view/1832/1895>

Pavićević, M., Stanojević, D. (2018). Povezanost osobina ličnosti mladih i njihove procene porodičnog funkcionisanja. *Godišnjak za psihologiju* (15), 109-126. (M53) <http://psihologijanis.rs/arhiva-godisnjak/godisnjak-2018/Godisnjak-Vol-15-%282018%29-109-126.pdf>

Павићевић, М. (2018). Повезаност родитељског понашања и особина личности деце - метаанализа. *Зборник радова Учитељског факултета у Призрену - Лепосавић, 12, 155-171.* Универзитет у Приштини, Косовска Митровица.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Дисертација се састоји из шест делова, поред уводних страна и прилога, биографије, изјаве о ауторству итд, на укупно 240 +15 страна.

1. **Теоријски оквир истраживања** (стр. 3-75) садржи осам ужих целина, од којих су прве четири посвећене дефинисању основних појмова, а остале прегледу релевантних истраживања и емпиријске евиденције о повезаности основних варијабли. Прва целина се односи на концептуализацију особина личности у савременој литератури, и то из угла психоексикичке парадигме. Приказан је развој петофакторског модела личности, а затим и седмофакторског модела развијеног у нашој средини, познатог као модел „Великих пет плус два“ (Смедеревац, Митровић и Чоловић, 2010). Друга целина се односи на дефинисање васпитних стилова родитеља и модела који представља полазиште у спроведеном испитивању. Приказани су ауторитарни, ауторитативни или демократски, пермисиван или попустљив, и занемарујући васпитни стил. Следи целина посвећена аспектима функционалности адолесцената, и то схватању суштине самоефикасности, а затим и појма субјективног благостања. У оквиру аспеката нефункционалности адолесцената дато је појмовно одређење психопатских тенденција у понашању. Затим је дат извод из досадашњих истраживања повезаности особина личности и васпитних стилова родитеља са самоефикасношћу, субјективним благостањем и социодемографским варијаблама.

2. **Методолошки приступ истраживању** (76-97) садржи приказ проблема и значаја истраживања, варијабли, инструмената и хипотеза, опис узорка, као и процедуре истраживања и обраде података.

3. **Резултати истраживања** (98-158) садрже детаљан приказ добијених резултата, подељених у мање целине, а сагласно постављеним хипотезама. После дескриптивних података о изражености појединих варијабли и резултата корелативне анализе о повезаности основних варијабли, следи приказ резултата регресионе анализе. Испитана је статистичка значајност и структура већег броја мултиплих регресионих модела, при чему су као предикторске варијабле третиране: особине личности родитеља (неуротицизам, екстраверзија, савесност, агресивност, отвореност према искуству, позитивна валенца, негативна валенца), васпитни стилови и димензије на основу самопроцене родитеља, а затим на основу процене њихове деце адолесцентног узраста. Обухваћени су ауторитативни стил (повезаност, регулација, аутономија), ауторитарни стил (принуда, вербална хостилност, необјашњавање) и пермисивни стил, и то посебно код оца и код мајке. Критеријумске варијабле су биле: аспекти самоефикасности адолесцената (академска, емоционална и социјална), субјективно благостање адолесцената процењено на основу два аспекта (позитиван афективитет, позитиван став према животу), и психопатске тенденције (интерперсонални односи, психопатски афекат, животни стил, антисоцијално понашање). Следећи део представљају резултати структуралног моделирања, при чему су васпитни стилови родитеља третирани као медијатори односа особина личности родитеља и самоефикасности, субјективног благостања и психопатских тенденција адолесцената. На крају су дати и резултати провере улоге социодемографских варијабли, и то: пол испитаника, образовање родитеља, радни статус родитеља, процењено материјално стање породице.

4. **Дискусија** (159-186) обухвата осврт на добијене резултате из угла теоријске основе проблема истраживања, постојеће емпиријске евиденције и постављених хипотеза. Налази се дискутују и кроз призму поступака коришћених при обради података и метријских карактеристика примењених психолошких инструмената. Завршни део се тиче ограничења у тумачењу налаза, уз препоруке за будућа истраживања ове тематике.

5. **Закључак** (187-190) представља сажет осврт на главне налазе, њихове импликације и допринос проучавању проблема истраживања.

6. **Литература** - списак коришћене литературе је дат на 30 страна и садржи велики број библиографских јединица на енглеском и српском језику.

Прилози обухватају примењене инструменте и графиконе дистрибуција скорова на узорку испитаника.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

-Постављени циљевии из пријаве су у потпуности остварени, имајући у виду следеће: урађено је све што је планирано, проблем и циљевии су прецизно дефинисани, коришћени су теоријски добро утемељени појмовии и довољно поуздани савремени инструменти, постављене хипотезе су тестиране на основу адекватне научне методологије.

-Посебну вредност дисертације чини поређење самопроцена родитеља у погледу васпитних стилова, као и испитивање процене васпитних стилова од стране њихове деце. Ранија истраживања углавном су се заснивала на проценама деце без укључивања родитељских самопроцена.

-Избор узорка и истраживање сложених психолошких конструката чине ову дисертацију веома комплексном. Узорак је обухватан, а посебно је значајно што су обухваћени и родитељи и њихова деца, ученици средњих школа, што додатно отежава спровођење истраживања (N=270 ученика и N=540 родитеља).

-Свака од основних варијабли је комплексан појам и представљена је кроз више аспеката: особине личности (укупно седам), родитељски васпитни стилови (димензије и стилови, на основу самопроцене родитеља и процена деце), самоефикасност (три аспекта), субјективно благостање (два аспекта) и психопатске тенденције (четири аспекта). Сходно томе, примењени су следећи инструменти: Великих пет плус два - VP+2 (Čolović, Smederevac, Mitrović, 2014), Упитник родитељских стилова и димензија – PSDQ

(Robinson, Mandleco, Olsen & Hart, 2001), Упитник самоефикасности за децу- SEQ-C (Muris, 2001), Кратка скала субјективног благостања - KSB (Jovanović i Brdarić, 2008), Упитник за процену психопатске девијације – PAQ (Novović, Smederevac i Biro, 2009) и Упитник основних социодемографских варијабли.

-Истраживање је спроведено с циљем да се утврди да ли су особине личности оца и мајке, као и родитељски васпитни стилови (посебно оца и мајке) значајни предиктори самоефикасности, субјективног благостања и психопатских тенденција њихове деце адолесцентног узраста, а испитана је и улога социодемографских варијабли. Овај глобални циљ је остварен посредством 12 специфичних циљева, а сваки је захтевао примену сложених статистичких процедура (мултипла регресиона анализа, структурално моделирање). Наведено говори о сложености нацрта истраживања, као и о примени сложене и одговарајуће статистичке обраде података.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

-Дисертација представља добро планирано истраживање којим су добијене мере заступљености особина личности родитеља према моделу Великих пет плус два, затим заступљеност васпитних стилова оба родитеља (на основу самопроцене и процене њихове деце адолесцената), ниво самоефикасности, субјективног благостања и психопатских тенденција код адолесцената на узорку прилично обухватном за средину у којој је истраживање спроведено.

-Резултати указују на доминантно ауторитативни васпитни стил родитеља на испитаном узорку, који се у многим истраживањима показао најпродуктивнијим за психофизички развој деце. Овај налаз је у складу са резултатима изражености психопатских тенденција код адолесцената, које су ниске и указују на испитаници добро социјализоване, неагресивне особе, без проблема са законом и ауторитетима. Испитивани адолесценти имају најизраженији доживљај социјалне, затим академске и емоционалне самоефикасности, као и изражен доживљај субјективног благостања. Ови резултати су оптимистични, ако их посматрамо из угла породичне динамике и васпитања, као и развојних карактеристика адолесцената у Косовској Митровици.

-Доприноси особина личности и оца и мајке у предвиђању самоефикасности адолесцената су приближно исти, мада нису високи. Када су отац и мајка отворени за искуство (тј. интелектуално радознали, широких интересовања, отворени за промене), они доприносе креирању окружења у коме ће се задовољити потреба деце за интелектуалном стимулацијом, што се на адолесцентном узрасту огледа у доживљају социјалне и емоционалне самоефикасности. Особине личности, пре свега екстраверзија и оца и мајке, као и позитивна валенца као димензија личности оца, значајни су предиктори субјективног благостања адолесцената.

-Ауторитативни васпитни стил оца и мајке, преко димензије емоционалне повезаности и давања аутономије адолесценту, значајно доприноси предвиђању самоефикасности адолесцената. С друге стране, пермисивни васпитни стил оца, као и ауторитарни васпитни стил мајке, негативно доприносе и могу да умање доживљај самоефикасности адолесцената. Васпитни стилови објашњавају и мали део варијансе психопатских тенденција адолесцената; притом се из модела васпитних стилова мајке као значајни предиктори издвајају принуда и необјашњавање као одлике ауторитарног васпитног стила.

-Важан допринос дисертације је налаз да неуротицизам родитеља позитивно корелира са ауторитарним и пермисивним васпитним стилем, док родитељи који имају изражену екстраверзију, савесност и сарадљивост учесталије примењују ауторитативни васпитни стил. Укупно узев, резултати недвосмислено показују да особине личности родитеља имају значајну улогу у формирању родитељског стила васпитања, а тако имају и индиректне али значајне ефекте на понашање адолесцената. Дисертација доприноси бољем разумевању улоге родитеља у формирању карактеристика личности детета.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Кандидаткиња је показала висок ниво самосталности у конципирању проблема којом се бави докторска дисертација, самостално је спровела опсежно теренско истраживање, као и обраду добијених података. Приликом приказа и дискусије резултата показала је умешност у њиховом тумачењу и критичкој анализи у контексту низа резултата у домаћој и иностраној литератури, добијених у истраживањима која се баве особинама личности, васпитним стиловима родитеља и развојним карактеристикама адолесцената.

Кандидаткиња је у дискусији и закључцима издвојила главне налазе и указала на ограничења у уопштавању резултата која потичу од инструмената и узорка. Такође је указала на импликације налаза и дала препоруке за будућа проучавања ове тематике. У свим фазама израде дисертације била је у комуникацији са ментором и члановима комисије и показала је отвореност и спремност за сугестије, што је допринело квалитету урађене дисертације.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Комисија једногласно констатује:

- Докторска дисертација кандидата Миљане Павићевић написана је у складу са образложењем које је наведено у пријави теме.
- Резултати су показали да се може успешно креирати модел доприноса особина личности родитеља преко медијаторске улоге васпитних стилова формирању самоефикасности и субјективног благостања адолесцената, а у извесној мери и њихових психопатских тенденција.

- Самопроцене васпитних стилова од стране родитеља и процене од стране адолесцената су значајно повезане и позитивне.
- На испитаном узорку адолесцената и родитеља показало се да су најизраженији васпитни стилови управо они који одговарају развојним потребама адолесцената.

На основу наведеног, комисија даје ПОЗИТИВНУ оцену докторске дисертације кандидата Миљане Павићевић и предлаже да се ОДОБРИ ЈАВНА ОДБРАНА.

КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовану Комисије

8/18-01-007/19-047

Датум именовања Комисије

16. 10. 2019.

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Др Јелисавета Тодоровић, редовни професор Психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	председник <i>Ј. Тодоровић</i>
2.	Др Снежана Стојиљковић, редовни професор Психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	ментор, члан <i>С. Стојиљковић</i>
3.	Др Јелена Опсеница Костић, ванредни професор Психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	члан <i>Ј. Опсеница</i>
4.	Др Љубиша Златановић, редовни професор, члан Психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	члан <i>Љ. Златановић</i>
5.	Др Радмила Миловановић, редовни професор, члан Психологија у васпитно – образовном раду (Научна област)	Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина (Установа у којој је запослен)	члан <i>Р. Миловановић</i>

Датум и место:

2.12.2019.године, Ниш